

7. Бабко В. М. Напрями посилення регулюючої ролі держави в розвитку аграрного сектора / В. М. Бабко // Економіка та держава. – 2010. – № 5, травень. – С. 112 – 113.

8. Маркова Є. Ю. Еволюція методологічних підходів до формування конкурентних переваг суб'єктів аграрного виробництва / В. Є. Воротін, Є. Ю. Маркова // Актуальні проблеми інноваційної економіки. – 2016. – № 3. – С. 27 – 33.

9. Ніколюк О. В. Удосконалення державного регулювання соціально-економічного захисту агробізнесу України / О. В. Ніколюк // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2015 – № 12 (66). – С. 124 – 130.

10. Черан Є. М. Інституціонально-управлінські моделі стабілізації економічного потенціалу аграрного бізнесу / Є. М. Чекан // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка та менеджмент». – 2016. – № 12 (70). – С. 201 – 204.

11. Naymova L. N. Development of the innovative enterprises of the agrarian production in the current economic system of Ukraine / L. N. Naymova, O. V. Mityay, A. N. Galitsky // Науковий вісник Полісся. – 2016. – № 3 (7). – С. 124 – 129.

12. Gryshova I. Modern Technologies in Public Administration Management: A Comparison of Estonia, India and United Kingdom / Gryshova I., Strielkowski W, Kalyugina S. // *Administratie si Management Public*. – 2017. – № 27. – P. 174 – 185.

13. Gryshova I. Competitive position stability of agricultural sector of Ukraine at internal and external markets / І. Ю. Гришова, О. В. Митяй, В. В. Кужель // Актуальні проблеми економіки. – 2016. – № 3(177). – С. 66 – 73.

14. Shabaturova T. Financial mechanism of economic security company / T. Shabaturova, I. Gryshova, A. Galitsky, S. Stoyanova-Koval, V. Zamlynsky, M. Shcherbata, T. Butenko // The collection includes material reports 3rd International Scientific and Practical Conference «Science and Society» held SCIEURO in London 20 – 21 March 2013. – P. 160 – 180.

*Матвієнко Роман Володимирович – здобувач Інституту законодавства Верховної Ради України.

Стаття надійшла до редакції 05.08.2017 р.

УДК 35:002.8

Ігор Родченко *

ВИЗНАЧЕННЯ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ САМОВПОРЯДКУВАННЯ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

У статті за результатами дослідження визначено сучасну парадигму розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління України, що наведена відповідною матрицею, стовбцями якої є вид та зміст представлення базових знань щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління, а строками-рівнями – конкретизація певного виду та змісту цих знань. Виділено вісім таких рівнів: сутність самовпорядкування; сутність розвитку механізмів самовпорядкування; види самовпорядкування; базові підходи до самовпорядкування; механізми самовпорядкування; принципи самовпорядкування; критерії самовпорядкування; пріоритетні напрями модернізації.

Ключові слова: державне управління, парадигма, самовпорядкування, система.

Родченко И. Ю. Определение современной парадигмы самоупорядочения в системе государственного управления Украины.

В статье по результатам исследования определена современная парадигма развития механизмов самоупорядочения в системе государственного управления Украины, которая приведена в виде соответствующей матрицы. Столбцами этой матрицы являются вид и содержание представления базовых знаний по развитию механизмов самоупорядочения в

системе государственного управления, а строками-уровнями – конкретизация определенного вида и содержания этих знаний. Выделены восемь таких уровней: сущность самоупорядочения; сущность развития механизмов самоупорядочения; виды самоупорядочения; базовые подходы к самоупорядочению; механизмы самоупорядочения; принципы самоупорядочения; критерии самоупорядочения; приоритетные направления модернизации.

Ключевые слова: государственное управление, парадигма, самоупорядочение, система.

Rodchenko I. Yu. Definition of the modern paradigm of self-ordering in the system of the public administration in Ukraine.

There are the research results, a modern paradigm for the development of self-ordering mechanisms in the system of public administration in Ukraine is defined, which is represented by the corresponding matrix in the article. Columns of this matrix are the type and content of the presentation of basic knowledge on the self-ordering mechanisms development in the public administration system, and the time-levels are the specification of a certain type and content of this knowledge. There are eight such levels: the self-ordering essence; the essence of the self-ordering mechanisms development; self-ordering types; basic approaches to self-ordering; self-ordering mechanisms; self-ordering principles; self-ordering criteria; priority areas of modernization.

Keywords: public administration, paradigm, self-ordering system.

У вітчизняній науці «Державне управління» в останні часи посилилася увага до синергетичного підходу, зокрема, до досліджень процесів самоорганізації та самовпорядкування. У цьому контексті, на нашу думку, заслуговує на увагу питання визначення сучасної парадигми розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління України.

Різні аспекти розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління висвітлені у роботах як зарубіжних, так і вітчизняних вчених [1–8].

Метою даної статті є визначення сучасної парадигми розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління України.

Виклад основного матеріалу. Проведений огляд та аналіз різних механізмів самовпорядкування дозволяє виділити сучасну парадигму розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління України.

Парадигму можна розглядати як систему базових теоретичних та практичних знань у певній суспільній сфері, галузі, відносинах, які поділяються більшістю сучасних фахівців та можуть бути згруповані у матричному вигляді. Відтак, щоб виділити чинну парадигму розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління необхідно базові теоретичні та практичні знання щодо неї узагальнити та згрупувати певним чином, за певною системою.

Для виділення парадигми розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління нами запропоновано матрицю, стовбцями якої є вид та зміст представлення базових знань щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління, а строками-рівнями – конкретизація певного виду та змісту цих знань.

У Табл. 1 наведено базову матрицю-схему формування парадигми-матриці, а у Табл. 2 – виділену парадигму-матрицю сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України.

Таблиця 1

Базова матриця-схема формування парадигми-матриці сучасної парадигми розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління

Рівні матриці	Базові знання щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління	Зміст знань щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління
1.	Сутність самовпорядкування	Розкриття сутності самовпорядкування у системі державного управління

2.	Сутність розвитку механізмів самовпорядкування	Розкриття сутності розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління
3.	Види самовпорядкування	Перелік видів самовпорядкування у системі державного управління
4.	Базові підходи до самовпорядкування	Склад базових підходів до самовпорядкування у системі державного управління
5.	Механізми самовпорядкування	Склад механізмів самовпорядкування у системі державного управління
6.	Принципи самовпорядкування	Перелік принципів самовпорядкування у системі державного управління
7.	Критерії самовпорядкування	Комплекс критеріїв самовпорядкування у системі державного управління
8.	Пріоритетні напрями модернізації	Комплекс пріоритетних напрямів модернізації механізмів самовпорядкування у системі державного управління

* Таблиця 1 є авторською розробкою

Таблиця 2

Парадигма-матриця сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України

Рівні парадигми-матриці	Базові знання щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління	Зміст знань щодо розвитку механізмів само впорядкування у системі державного управління
1.	Сутність самовпорядкування у системі державного управління	Спроможність системи державного управління ефективно і своєчасно коригувати власні цілі, функції і структуру, адаптуючись до зміни вимог зовнішнього середовища внаслідок політичних, соціальних, економічних, гуманітарних, екологічних та інших процесів.
2.	Сутність розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління	Дії або процеси, внаслідок яких набувають нового якісного стану практичні заходи, засоби, важелі, стимули, за допомогою яких органи державної влади отримують можливість системно реалізовувати притаманну їм властивість за рахунок своїх внутрішніх чинників забезпечувати впорядкованість окремих елементів (частин) системи або процесів суспільства у просторі та/або в часі, спрямовану на створення умов для як найповнішої реалізації цілей та функцій держави, основних прав та свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами.
3.	Види самовпорядкування у системі державного управління	Цільове (впорядкування системи цілей, подолання цільової неорганізованості – неорганізованості формування та реалізації цілей); функціональне (впорядкування функцій, подолання функціональної неорганізованості); структурне (впорядкування структур, подолання структурної неорганізованості); еволюційне (впорядкування еволюційного розвитку, подолання неорганізованості еволюційного розвитку).

<p>4.</p>	<p>Базові підходи до самовпорядкування у системі державного управління</p>	<p>Державно-управлінське прогнозування. Стратегічне та функціонально-структурне планування та проектування з дотриманням системного принципу «цілі – функції – структура», що виключає дублювання функцій та надмірності структури. Формування розвиненої взаємопов'язаної системи цілей та функцій шляхом: розроблення довгострокових та короткострокових стратегій розвитку; відповідних державних політик; державних цільових програм; бюджетних заходів з їх забезпечення із застосуванням програмно-цільового підходу. Забезпечення послідовності та поступовості розвитку як об'єктів, так і суб'єктів державного управління, покращання основних характеристик і показників, зокрема, їх інноваційності. Нормативно-правове забезпечення самовпорядкування.</p>
<p>5.</p>	<p>Механізми самовпорядкування у системі державного управління</p>	<p>Законодавче та нормативно-правове забезпечення самовпорядкування. Стратегічне планування. Розроблення та впровадження державної політики. Програмно-цільове проектування розвитку (національне, загальнодержавне, державне, регіональне, місцеве). Державне та місцеве бюджетування. Функціонально-структурне проектування. Державне регулювання. Державний контроль. Забезпечення сталого розвитку. Впровадження кращого зарубіжного досвіду. Європейська інтеграція. Впровадження моделі доброго врядування «Good Governance». Адміністративне реформування. Реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування. Державний моніторинг.</p>
<p>6.</p>	<p>Принципи самовпорядкування у системі державного управління</p>	<p>Стратегія визначає структуру (цілі – функції – структура). Принцип необхідного різноманіття (відповідність різноманіття суб'єкта та об'єкта управління). Формування дерева проблем. Визначення проблемних пріоритетів. Формування та оптимізація дерев цілей. Визначення цільових пріоритетів. Визначення функцій та функціональних пріоритетів. Формування та дотримання критеріїв самовпорядкування. Орієнтація на європейські моделі систем державного управління. Організаційні принципи (мінімізації рівнів підпорядкування, мінімізації ланок, скорочення часу прийняття рішень та інші). Принципи раціонального планування. Організація моніторингу. Принципи контролю. Принципи комунікації. Принципи прийняття та реалізації державно-управлінських рішень. Принципи управління персоналом. Принципи управління розвитком соціальних систем. Принципи функціонального управління.</p>
<p>7.</p>	<p>Критерії самовпорядкування у системі державного управління</p>	<p>Система сучасних критеріїв оцінювання систем державного управління, насамперед, запропонована Всесвітнім Банком. Інші визнані системи критеріїв оцінювання таких систем.</p>

8.	Пріоритетні напрями модернізації механізмів самовпорядкування у системі державного управління	<p>Вдосконалення механізмів законодавчого та нормативно-правового забезпечення самовпорядкування, виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p> <p>Вдосконалення механізмів прогнозування та планування економічного та соціального розвитку країни, виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p> <p>Вдосконалення механізмів прогнозування та планування розвитку системи державного управління, виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p> <p>Забезпечення переходу до нової моделі системи вітчизняного державного управління, виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p> <p>Продовження вирішення основних завдань концепції адміністративного реформування щодо розвитку його механізмів (децентралізація, адміністративно-територіальне реформування, реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, спрощення надання адміністративних послуг, державно-приватного партнерства, демократизації тощо), виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p> <p>Запровадження та систематичне використання системи сучасних критеріїв оцінювання системи державного управління), виходячи з євроінтеграційного вектора розвитку.</p>
----	---	--

* Таблиця 2 є авторською розробкою

Охарактеризуємо складові парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України.

На першому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України розкрито сутність поняття «самовпорядкування у системі державного управління». Воно може бути конкретизоване у кількох положеннях.

По-перше, це спроможність системи державного управління ефективно і своєчасно коригувати власні цілі, функції і структуру, адаптуючись до зміни вимог зовнішнього середовища внаслідок політичних, соціальних, економічних, гуманітарних, екологічних та інших процесів.

По-друге, це подолання невідповідності системи цілей, функцій, структур, а також невідповідності розвитку як системи державного управління, так і держави в цілому, її регіонів, територій, суспільних сфер, галузей, відносин.

По-третє, це подолання неорганізованості системи цілей, функцій, структур, а також неорганізованості розвитку як системи державного управління, так і держави в цілому, її регіонів, територій, суспільних сфер, галузей, відносин. В останньому положенні поняття «неорганізованості» стає синонімом поняття «невідповідності», оскільки порядок – це вищий стан організованості.

На другому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України розкрито сутність поняття «розвиток механізмів самовпорядкування у системі державного управління» шляхом застосування його енциклопедично визначених понять-складових «розвиток», «механізм», «самовпорядкування», «система державного управління».

Таким чином, запропоновано під поняттям «розвиток механізмів самовпорядкування у системі державного управління» розуміти дії або процеси, внаслідок яких набувають нового якісного стану практичні засоби та інструменти, з використанням яких органи державної влади отримують можливість системно реалізовувати притаманну їм властивість за рахунок своїх внутрішніх чинників забезпечувати впорядкованість окремих елементів (частин) системи або процесів суспільства у просторі та / або в часі, спрямовану на створення умов

для як найповнішої реалізації цілей та функцій держави, основних прав та свобод громадян, узгодження різноманітних груп інтересів у суспільстві та між державою і суспільством, забезпечення суспільного розвитку відповідними ресурсами.

На третьому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України представлені види самовпорядкування у системі державного управління. Серед них маємо:

- цільове самовпорядкування як впорядкування системи цілей, подолання цільової неорганізованості, тобто неорганізованості формування та реалізації цілей;
- функціональне самовпорядкування як впорядкування функцій, подолання функціональної неорганізованості;
- структурне самовпорядкування як впорядкування структур, подолання структурної неорганізованості;
- еволюційне самовпорядкування як впорядкування еволюційного розвитку, подолання неорганізованості еволюційного розвитку. Інші можливі види самовпорядкування у системі державного управління, такі як технологічне та ресурсне (фінансове, матеріально-технічне, кадрове, інформаційне, документаційне) самовпорядкування в даній роботі розглянуті як складові функціонального самовпорядкування.

На четвертому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України розташовано базові підходи до самовпорядкування у системі державного управління, тобто загальні способи вирішення проблем самовпорядкування.

Першим з цих підходів названо «державно-управлінське прогнозування», оскільки від правильності реалізації цього механізму державного управління залежить правильність уявлення управлінців про можливі шляхи подальшого розвитку, виходячи з реальності поставлених цілей.

Далі йде підхід «стратегічного планування та проектування», що передбачає формування та обґрунтування державних, галузевих, регіональних та територіальних стратегій розвитку та їх затвердження.

Підхід «функціонально-структурного планування та проектування», у свою чергу, дозволяє чітко ув'язати цілі з функціями та структурами для їх реалізації, що має виключити можливість дублювання функцій та надмірної складності структур.

Підхід «формування розвиненої взаємопов'язаної системи цілей та функцій» для системи державного управління передбачає багаторівне формування такої системи, зокрема, розроблення: довгострокових та короткострокових стратегій розвитку; відповідних державних політик; інших державних цільових програм; національних проектів; бюджетних заходів з їх забезпечення із застосуванням програмно-цільового підходу.

Підхід «забезпечення послідовності та поступовості розвитку» стосується як об'єктів, так і суб'єктів державного управління. Сутність його у послідовному та поступовому покращанні всіх основних характеристик і показників системи державного управління (функцій, структури, взаємозв'язків, комунікацій) та державного, регіонального та галузевого управління, насамперед шляхо підвищення їх інноваційності.

Підхід «нормативно-правового забезпечення» спрямований на створення ефективної правової бази самовпорядкування у системах державного управління, що покликано створити та результативно застосовувати відповідний правовий механізм державного регулювання та контролю самовпорядкування в процесах інституалізації та діяльності таких систем.

На п'ятому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України нами розташовано механізми самовпорядкування у системі державного управління.

Шостий рівень парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України віддано принципам самовпорядкування у системі державного управління.

На сьомому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України розташовано критерії самовпорядкування у системі державного управління.

На восьмому рівні парадигми-матриці сучасного стану розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління України виділено пріоритетні напрями модернізації механізмів самовпорядкування у системі державного управління.

Підходів, принципів, критеріїв та пріоритетних напрямів модернізації механізмів самовпорядкування, що стосуються системи державного управління, чимало. Їх розгляд потребує обсягу окремої статті.

Висновки. У статті за результатами достатньо масштабного дослідження визначено сучасну парадигму розвитку механізмів самовпорядкування в системі державного управління України, що представлена відповідною матрицею, стовбцями якої є вид та зміст представлення базових знань щодо розвитку механізмів самовпорядкування у системі державного управління, а строками-рівнями – конкретизація певного виду та змісту цих знань. Виділено вісім таких рівнів: сутність самовпорядкування; сутність розвитку механізмів самовпорядкування; види самовпорядкування; базові підходи до самовпорядкування; механізми самовпорядкування; принципи самовпорядкування; критерії самовпорядкування; пріоритетні напрями модернізації.

Список використаних джерел:

1. Бакуменко В. Д. Чинник самоорганізаційної спроможності розвитку соціальної системи та його врахування в процесах управління / В. Д. Бакуменко, О. В. Червякова // Науковий вісник АМУ. Серія: Управління. – К.: ВПЦ АМУ, 2013. – Вип. 1 (23). – С. 15–24.

2. Бакуменко В. Д. Визначення базових чинників для дослідження процесів самоорганізації в соціальних системах / В. Д. Бакуменко, О. В. Червякова, С. В. Штурхецький // Завдання державного, регіонального та муніципального управління в контексті нових реалій національного розвитку: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (06.04.2012) / За заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – К.: ВПЦ Академії муніципального управління. – У 2-х частинах, Ч.2. – 2012. – С. 16–20.

3. Войтович Р. В. Вплив глобалізації на систему державного управління: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / Р. В. Войтович; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2009. – 36 с.

4. Мартиненко В. М. Демократизація механізмів державного управління процесами суспільних трансформацій: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / В. М. Мартиненко; Донец. держ. ун-т упр. – Донецьк, 2005. – 36 с.

5. Олійченко І. М. Розвиток інформаційного забезпечення органів державної влади на регіональному рівні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.02 / І. М. Олійченко; Чорн. держ. унів. ім. П. Могили. – К., 2011. – 36 с.

6. Орел М. Г. Адміністративне реформування в Україні в умовах глобалізації: теоретико-методологічний аспект: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.01 / М. Г. Орел; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2008. – 20 с.

7. Пухкал О. Г. Модернізація системи державного управління в контексті розвитку громадянського суспільства в Україні: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / О. Г. Пухкал; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2011. – 36 с.

8. Черленяк І. І. Синергетичні концепції та моделі оптимізації системи державного управління: автореф. дис. ... д-ра наук з держ. упр.: 25.00.01 / І. І. Черленяк; Інститут законодавства Верховної Ради України. – К., 2011. – 36 с.

*Родченко Ігор Юрійович – аспірант Міжрегіональної академії управління персоналом.

Стаття надійшла до редакції 31.07.2017 р.